

*Невен Цветићанин**

Институт друштвених наука, Београд

*Милан Благојевић***

Београд

УНУТРАШЊИ КОНФЛИКТИ И СПОЉНА ПОЛИТИКА САД ИЗМЕЂУ ИНТЕРВЕНЦИОНИЗМА И ИЗОЛАЦИОНИЗМА***

Сажетак

Сједињене Државе данас ни приближно не представљају монолитно јединствени и хомогени блок каквим се просечном и лаичком посматрачу исхитрено могу учинити. Такво стање постало је посебно очигледно након победе Доналда Трампа на 58. председничким изборима који су поларизовали америчку јавност више него било који у новијој историји. Међутим, идеолошка разилажења која су се интензивирала у последњих пар година не представљају новину и далеко су сложенија и старија од сукоба на линији Трамп–Клинтон. Такође, републиканско-демократске несугласице не ограничавају се само на питања приступа и методологије; по свој прилици, иза њих стоје дубоко и фундаментално супротстављени погледи на свет чије се размере често губе из вида.

* Електронска адреса аутора: nevencveticanin@gmail.com

** Електронска адреса аутора: m.blagoevich@gmail.com

*** Рад је део истраживања на пројекту: III 47010 „Друштвене трансформације у процесу европских интеграција – мултидисциплинарни приступ“ који је финансиран од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Спољна политика САД је, иако често скрајнута од стране питања много ближих просечном гласачу, попут миграција, опорезивања или здравствене политике, једна од арена у којима се поменуте идеолошке позиције сучељавају. Две године по преузимању функције, председник Трамп је својим курсом изолационистичког политичког нативизма приближио Републиканску партију њеним идеолошким коренима. Но, различити политички полови који обележавају америчку унутрашњу политику (конзервативни и либерални) се због америчког трансконтиненталног утицаја пројектују на читав свет, те ће глобални однос снага међу овим половима бити по свему судећи одлучен на америчком унутрашњем плану, првенствено на изборима за председника САД 2020. године.

Кључне речи: САД, унутрашњи конфликти, Доналд Трамп, изолационизам, интервенционализам, политички полови

1. УВОД

„Американци се можда диве лепоти, али њих са ногу обара величина”, запажање је које је још 2009. изнео познати либерални новинар Фарид Закарија (*Zakaria*) у својој књизи „Постамерички свет”.¹ Десет година након објављивања поменутог наслова, реалност глобалног односа снага још више се приближила стању описаном у књизи: иако је уступање позиције суперсиле неком од изазивача још далеко, јасно је да је врхунац империјалне моћи иза САД и да се оне спорим темпом крећу ка положају само „једне од сила”. Истовремено, у Белој Кући налази се личност о којој аутор има отворено негативан став, а чији се наизглед неочекивани избор заправо може тумачити као врло разумљив са становишта наведеног цитата. Конзервативни предузетник без ранијег политичког ангажмана, медијска звезда, бомбастични мултимиллионер и симбол америчког сна, Доналд Трамп (*Trump*) идол је милиона конзервативаца и традиционалиста у Америци, Европи и свету. Међутим, за либералну Америку и системску левицу у виду

1) Farid Zakaria, *Postamerički svet*, Helix, Smederevo, 2009, стр. 86.

Демократске партије, председник Трамп није ништа мање него „шок за систем”.

Као хладан и готово пословно практичан приступ, „трампизам” је на први поглед радикална промена у односу на оно што је, барем у последњих неколико деценија, било америчко виђење сопствене улоге у међународним односима. Огољено реалистичан, такав приступ не робује догми: у условима где САД више нису „једина игра у граду”, чини се да постоји већа слобода импровизације него у периоду експанзије америчког либералног поретка. Истовремено, многи на либералном полу који и даље рачунају на дивиденде империјалног зенита са краја прошлог века тренутно стање виде као грешку и аномалију.² Стога, за либералне интернационалисте избори 2020. године носе посебну озбиљност – они могу значити или продужетак „инерције неделовања” или рестаурацију „нормалног стања”.

Из перспективе демократа, посебно спорне одлике „Трампове доктрине” су и повратак политичком нативизму и унилатерализму. Њихово негодовање већ је испровоцирано бројним спорним потезима као што су безрезервна подршка десној влади Израела, инсистирање да НАТО савезници преузму веће трошкове одбране, излазак САД из Париског споразума и из нуклеарног споразума са Ираном (који се тумачи као велики успех Обамине ере), недовољно асертивна политика према Сирији и Русији, попустљив став према Саудијској Арабији и многи други. Хаотични Трамп је чини се, „индиферентан, ако не и отворено непријатељски настројен према либералном поретку који су управо САД одржавале скоро осам деценија”.³

Међутим, детаљније разматрање онога што би се назвало „Трамповом доктрином” доводи до питања да ли је реч о спонтаној и хировитој политици, или ипак иза ње стоје одређена логика и дугорочни циљеви? Такође, питање је да ли је таква стратегија резултат свесног усмеравања, или је *de facto* реакција на реалност тренутног стања у међународним

2) Janet Hook, “Bernie Sanders and Joe Biden disagree on a central issue: Is removing Trump enough?”, *Los Angeles Times*, May 03, 2019, Internet, https://www.latimes.com/politics/la-na-pol-joe-biden-bernie-sanders-2020-presidential-democrats-20190503-story.html?fbclid=IwAR31TEIza-WoUORF5r86VZXEVHe-zcxu_hUsiX60fd5u6turmdkYkTkyteU, 08/05/2019.

3) Eliot A. Cohen, “America’s Long Goodbye: The Real Crisis of the Trump era”, *Foreign Affairs*, Council on Foreign Relations, Vol. 98, No.1, 2019, стрп. 138.

пословима? Шта би јој била алтернатива? Да ли ће „левица” у одређеном тренутку преузети нешто слично “America First” агенди? Напошетку, као и можда најважније питање за положај САД као глобалне силе, намеће се проблем недостатка америчког унутрашњег консензуса, јер се испод фасаде јединствености државе која наступа са позиције моралне супериорности крију проблеми који се могу показати као већа опасност од непредвидиве Северне Кореје, експанзивне Кине или „ратоборне” Русије.

2. НА РАСКРШЋУ

На самом почетку било каквог разматрања политичких прилика у Сједињеним Државама намеће се једно запажање. Чињеница је да су САД како примећује британски писац Гилберт Кит Честертон (*Chesterton*), „једина нација у свету утемељена на завету... израженом у Декларацији независности са догматском и готово теолошком луцидношћу”.⁴ За разлику од старих европских заједница „заснованих на историји”, Сједињене Америчке Државе су од свог оснивања представљале „заједницу вредности”. Индивидуализам, либерализам, анти-статизам и *laissez-faire* капитализам, данас препознатљиви као типично америчке вредности, од почетка су уграђени у концепт „америчке изузетности” који лежи у основи националног идентитета, дефинише слику о себи и перцепцију сопствене улоге у регулисању глобалних питања. Симор Мартин Липсет (*Seymour Martin Lipset*) као и значајан број других аутора недвосмислено указују на то да је управо вредности тј. идеолошки карактер оно што амерички идентитет чини различитим од других.⁵ Моћ такозваног “melting pot-a” управо је била у томе да се кроз „секуларну религију” америчке изузетности апсорбују различитости и превазилазе конфликти.

Међутим, у последњих неколико година било је могуће видети да је таква слика Америке озбиљно доведена у питање. У периоду пре, током и након 58. председничких избора 2016. године, сви конфликти и „пукотине” америчког

4) G. K. Chesterton, *What I Saw in America*, Anthem press, London, 2009, стр. 6.

5) Dennis R. Hoover, “Sharp edge exceptionalism: an introduction to the summer 2012 issue”, *The Review of Faith & International Affairs*, Routledge, Volume 10, Issue 2, стр. 1–3.

друштва испливали су на површину доказавши неоснованост перцепције САД као једног монолитно јединственог блока. Имајући у виду својеврсни идеолошки рат вођен примарно путем медија и интернета, те међусобну нетрпељивост присталица републиканаца и демократа и њихов нескривени презир према другој страни, не би било претерано рећи да је данашњи степен поларизације америчког друштва нешто што у политичком систему САД није виђено деценијама. О озбиљности и размерама унутар-америчких анимозитета сведочи и чињеница да се за опис све интензивнијег културног конфликта две Америке, једне прогресивистичке и лево-либералне и друге конзервативне и класично-либералне, у јавном дискурсу све чешће може чути епитет забрињавајућег призвука – „Хладни грађански рат”. Карл Бернстин (*Bernstein*), ветеран америчког истраживачког новинарства иде толико далеко да догађаје попут истраге о руској умешаности у изборе или номинације контроверзног Брента Каваноа (*Kavanaugh*) за судију Врховног суда пореди са биткама код Гетисберга и Антитама.⁶

„Хладни грађански” рат је, како наводи професор Чарлс Кеслер (*Kesler*) са Клермонт Мек Кена колеџа, „свакако бољи него ’врући’ грађански рат, али такође није стање у којем једна држава жели да се налази”.⁷ Као и у случају „правог” Грађанског рата, овакав фундаментални сукоб идентитета наравно, није настао преко ноћи. Он има далеко дубље разлоге од личних неслагања између два председничка кандидата и његов зачетак може се наћи још у шездесетим и седамдесетим годинама прошлог века. Тада се бела, протестантска конзервативна Америка (тј. Америка „оригиналног Устава” како наводи Кеслер), први пут озбиљно суочила са прогресивистичким идејама социјалног либерализма – Америком „живог, мењајућег Устава”.⁸ Током 50 година, та Америка је прешла пут од социјалног бунта до мејнстрима који влада универзитетима, медијима и индустријом забаве и прешла

6) Ben Yagoda, “Are We in a Cold Civil War”, *The Chronicle of Higher Education*, October 7, 2018, Internet, <https://www.chronicle.com/blogs/languafanra/2018/10/07/are-we-in-a-cold-civil-war/>, 22/04/2019.

7) Charles R. Kesler, “America’s Cold Civil War”, *Imprimis*, Hillsdale college, Vol. 47, No. 10, October 2018, стр. 2.

8) Исто, стр. 2.

са „еволутивног” на знатно радикалнији приступ. Сукоб две Америке јесте сукоб о самој природи политичког система, о томе шта је то што Американци „поштују и цене као народ”. Да ли слободу говора или „једнак глас” (“equal speech”)? Да ли су права увек индивидуална, или расна, етничка, полна? Треба ли влади САД више „кочница и контрола” или она мора бити централизованија како би боље обављала своју редистрибутивну улогу? Временом, Американци су се по идеолошким питањима све више удаљавали: 2014. године, чак 92% Републиканаца се на политичком спектру налазило десно од „средишњег Демократа” док је 94% Демократа било либералније од просечног Републиканца.⁹ Генерално негативни став према другој страни забележен је код 79% Демократа и 82% Републиканаца, а проценат оних са „врло негативним” ставом према другој партији се од 1994. удвостручио.¹⁰

Графикон 1: Међусобне негативне перцепције Демократа и Републиканаца

Извор: “Political Polarization in the American Public”, *Pew Research Center*, June 12, 2014, нав. дело.

9) “Political Polarization in the American Public”, *Pew Research Center*, June 12, 2014, Internet, <https://www.people-press.org/2014/06/12/political-polarization-in-the-american-public/>, 08/05/2019.

10) Исто.

Уз један идентитетски блок¹¹ који држи да је постојеће устројство САД неприлагођено духу времена и други којем је било каква идеја социјализма теоретски и практично неспојива са америчким концептом слободе, САД се данас налазе у својеврсној пат-позицији. Политика „за или против” председника Трампа је зато само врх леденог брега: ако је Америка „заједница вредности”, онда се агенда друге стране доживљава као нешто суштински не-америчко. Стога, није тешко претпоставити да и следећи избори ништа мање неће бити „навлачење конопца за душу Америке” него претходни,¹² што је управо оно на шта конкурентске силе рачунају да им обезбеди већи маневарски простор.

Питање је наравно, зашто је разумевање унутрашњих сукоба важно за будућност САД? Одговор који се намеће јесте да ће управо превазилажење унутарамеричког конфликта бити можда и најважнији изазов који у овом веку САД морају да реше како би зауставиле, или барем успориле осипање своје глобалне моћи. Наиме, слабљење позиције САД као прве суперсиле не значи да ће њих потпуно детронизовати нека од нових сила у успону.¹³ Са 25% светског БДП-а, њихова моћ над ресурсима је и даље неупитна.¹⁴ Исто тако, не значи ни да у војном погледу Америци, барем краткорочно посматрано, прети опасност од превеликог империјалног пренапрезања (тзв. „imperial overstretch”) на шта могу упућивати различите и у извесном смислу помодне деклинистичке теорије, како наводе Симић и Живојиновић.¹⁵ Чињеница да су САД у

11) Требало би напоменути да као што ни саме САД нису идеолошки хомогене, тако ни „блокови” нису потпуно јединствени. Фракционаштво и хетерогеност идеја као традиционалне одлике левице присутне су и у САД, те се нпр. Берни Сандерс (*Sanders*), „демократски социјалиста” популаран међу миленијалским гласачима по низу практичних и идеолошких питања разликује од Џозефа Бајдена (*Biden*), горљивог заступника либералног мејнстрима. (Janet Hook, “Bernie Sanders and Joe Biden disagree on a central issue: Is removing Trump enough?”, *Los Angeles Times*, нав. дело.)

12) Marie Whitaker, “Editorial: Rural America and a Silent Majority powered Trump to a Win”, *NBC News*, <https://www.nbcnews.com/storyline/2016-election-day/analysis-rural-america-silent-majority-powered-trump-win-n681221>, 25/04/2019.

13) Farid Zakarija, *Postamerički svet*, нав. дело, стр. 44.

14) Robbie Gramer, “Infographic: Here’s how the global GDP is divided up”, *Foreign policy*, February 24, 2017, Internet, <https://foreignpolicy.com/2017/02/24/infographic-heres-how-the-global-gdp-is-divvied-up/>, 12/05/2019.

15) Драган Р. Симић, Драган Живојиновић, „Да ли је опадање неминовно? Неколико аргумената против”, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, број 2/2011, год. 28, вол. 32, стр. 178-179.

могућности да одржавају статус суперсиле са 649 милијарди долара војног буџета који износи само 3,2% БДП-а¹⁶ (а већи је од збира буџета седам следећих држава са листе), јесте нешто што САД разликује од ранијих сила попут Шпаније Филипа IV или Совјетског Савеза које је висока цена империје одвела у банкрот.¹⁷ Оно што јесте забрињавајуће за САД је поменути недостатак унутрашње кохезије и „пренапрегнутост социјалних давања”,¹⁸ вероватно централна тема идентитетског рата конзервативаца и либерала. Другим речима, статус суперсиле неће бити угрожен због исцрпљености буџета, већ због „исцрпљености воље” за одржавањем *Pax Americana* услед домаћих проблема чије је игнорисање већ постало немогуће. Питање је стога, колико дуго статус светског хегемона може задржати друштво у којем „афективна поларизација” иде толико далеко да се супротни политички полови не само политички не слажу, већ одбијају пријатељство или брак са другом страном?¹⁹ Може се претпоставити да би овај унутрашњи проблем могао да представља значајну стратешку рањивост за САД у будућности. У комбинацији са повећањем финансијских обавеза државе према растућој популацији и хипотетичким ратним ангажманом на више фронтова, подељене САД би могле да доживе судбину многих претходника које је превелика империјална самоувереност коштала хегемонског положаја.

Кључна тема за САД јесте, дакле, како ће се различита виђења националног идентитета одразити на спољну политику нације која је скоро три деценије навикнута на статус неспутаног светског лидера? То питање обично није високо на листи приоритета просечног америчког бирача: поред унутрашњих проблема који доминирају агендом партија, спољна политика о којој бирачи углавном нису превише информисани јесте нешто што се прихвата „у пакету”. Међутим, питање положаја и улоге сопствене нације у свету је такође питање идентитета и самим

16) Niall McCarthy, “The Biggest Military Budgets As a Share of GDP in 2018”, *Forbes*, April 29, 2019, Internet, <https://www.forbes.com/sites/niallmccarthy/2019/04/29/the-biggest-military-budgets-as-a-share-of-gdp-in-2018-infographic/#22fd41e57508>, 14/05/2019.

17) Драган Р. Симић, Драган Живојиновић, „Да ли је опадање неминовно? Неколико аргумената против”, нав. дело, стр. 180-181.

18) Исто.

19) Shanto Iyengar, Gaurav Sood, Yptach Lelkes, “Affect, not ideology: a social identity perspective on polarisation”, *Public opinion quarterly*, Oxford University Press, Vol. 76, No. 3, стр. 418.

тим такође једна од линија раздвајања интерног друштвеног културног конфликта. Уз то, то је област у којој се најбоље виде различитости прагматичког и идеолошког приступа – либерални интернационализам и “America First” приступ, овде су директно супротстављени.

3. „СЈАЈНИ ГРАД НА БРДУ” И ПРАГМАТИЗАМ ТРАМПОВЕ ДОКТРИНЕ

Упркос томе што се “America First” политика у најгрубљим цртама може описати као „изолационистичка” (посебно јер позајмљује назив од сличне идеје популарне у време златног доба америчког изолационизма између два светска рата), могло би се рећи да право изолационизма у америчкој политици већ дуго нема, те да је дебата која се данас води суштински недоумица око две интервенционистичке стратегије. У основи *Weltanschauung*-а оба идеолошка пола заправо стоји иста идеја интерпретирана на различите начине. У питању је стара теорија о америчкој изузетности (“American exceptionalism”), односно веровање према којем су САД не само другачије од остатка света, већ и да је њихов историјски пут јединствен и неспутан правилима која управљају историјском судбином других држава.²⁰ САД нису само већа и јача сила – оне су „светионик слободе”, изузетак и јединствени случај у историји, те као такве имају морално право, или чак и моралну одговорност да делују у име слободе у свету. Символички, ово је изражено кроз идеју о САД као „сјајном граду на брду”, метафори око које постоји својеврсни двопартијски консензус (“bipartisanship”) и на коју се обе стране радо позивају.²¹ Такав имиџ промовисан је од америчких државника и политичара – од Џ. Ф. Кенедија (*Kennedy*), преко Роналда Регана (*Reagan*) све до Барака Обаме (*Obama*) и Хилари Клинтон (*Clinton*).

Још крајем прошлог века се могло уочити да је штафету америчке изузетности преузела Демократска партија која је временом постала њен најпрепознатљивији гласноговорник. Показало се да прогресивистичка левица, иако мање

20) Lall Ramrattan, Michael Szenberg, *American Exceptionalism: Economics, Finance, Political Economy and Economic Laws*, Palgrave Macmillan, 2019, стр. 3.

21) Исто, стр. 5.

утемељена на евангелистичком менталитету мисионарства од својих партијских конкурената, итекако има „осећај за мисију” савршено комплементаран са идеалом америчког ексепционализма. За левицу, напредак има јасне критеријуме – укључивање све већег броја држава у либералне институције под америчким кишобраном попут ЕУ, НАТО и СТО, недвосмислени је доказ прогреса.²² Логична и по многима контроверзна последица таквог размишљања јесте и концепт ограниченог суверенитета изражен кроз “responsibility to protect” норму која добро осликава суштину оног што би се назвало „Клинтоновом доктрином”. Са теоријом демократског мира као главним идеолошким оправдањем, употреба силе ради увођења нових држава у „цивилизован поредак” није се сматрала ничим спорним већ моралном обавезом. На дубоку утемељеност таквог менталитета у америчким „великим стратегијама” указује и то да је и “freedom agenda”, доктрина следећег председника, републиканца Џорџа Буша Млађег (*George Bush Junior*), *de facto* наставак Клинтонове доктрине „демократског проширења” из 1993.²³ Ширење „мира, демократије и слободног тржишта” као „доношење другима благодети у којима они [Американци, прим. аут.] већ уживају” тумачи се као услуга, или према виђењу Барака Обаме, чак жртва коју Американци подносе да би урадили „оно што је исправно”.²⁴

Имајући то у виду јасно је да политика Доналда Трампа делује као нешто радикално другачије, будући да је многима пре свега нејасна. Његов приступ тумачи се као збуњујућ, неконзистентан и нешто што избегава дефиницију. Да ли је он неоконзервативац или палеоконзервативац? Да ли је реалиста, „голуб” или „јастреб”? Нагиње ли природно према изолационизму или интервенционизму?

Разматрајући дефиницију Трампове доктрине, његов бивши сарадник Мајкл Антон (*Anton*) скреће пажњу на термин „принципијелни реализам”, одређење које и сама администрација користи и наводи да се она укратко може

22) Jennifer Lind, William C. Wohlforth, “The Future of the Liberal Order is Conservative”, *Foreign Affairs*, Council on Foreign Relations, Vol. 98, No. 2, 2019, стр. 70–75.

23) Исто, стр. 73–74.

24) Јелена Стевановић, „Шта је Америчка изузетност”, *Политика*, 21.10.2014.

описати цитатом председника који је он 2017. године изнео на самиту АПЕК-а у Да-Нангу: „нигде као код куће”.²⁵ Трамп је стога, стратешки унилатералиста, он је хладни прагматичар чија стратегија по свој прилици нема некакво дубље „филозофско” или идеолошко оправдање. Уз то је и „личност несклона ризику”, и као такав настоји да повуче САД из исцрпљујућих блискоисточних кампања. Наравно, то не имплицира да је могуће очекивати потпуни отклон од интервенционизма, већ само да ће се САД сада више ослањати на тзв. „Вајнбергер–Пауел” (*Weinberger–Powell*) доктрину у погледу јасне дефиниције циљева и одговарајуће „излазне стратегије”.²⁶ Томе да се барем донекле задржао стари курс сведочи и контратежа у виду председникових сарадника: Мајк Помпео (*Pompeo*), Џон Болтон (*Bolton*) и многи други, редом су из табора „јастребова”. Такође, агресивна политика не одбацује се *a priori* – теоријски, она остаје „на столу” тамо где су стратешки интереси угрожени. Уџбенички пример таквог „егоистичног” унилатерализма управо би била данашња агресивна политика према Ирану. Као прво, она је шамар мултилатерализму, политичком угледу ЕУ и економском интересу њених компанија. Друго, она задовољава јеврејски лоби и евангелисте, значајни део изборне базе републиканаца код куће.²⁷ Коначно, то је израз безрезервне подршке вечитим савезницима, Израелу и краљевској кући Сауда која ужива „бланко чекове” Вашингтона упркос хуманитарној катастрофи у Јемену и катастрофалном билансу људских права код куће, што је за прогресивисте посебно спорно.

Пасивност није само идеолошки избор, већ томе доприносе и објективне околности. Доследност у либералном интернационализму значила би да би САД морале применити сву неопходну силу до пораза режимске војске у Сирији, побуњеника у Украјини или председника Мадуре у Венецуели.²⁸

25) Michael Anton, “The Trump doctrine”, *Foreign policy*, April 20, 2019, Internet, <https://foreignpolicy.com/2019/04/20/the-trump-doctrine-big-think-america-first-nationalism/>, 13/05/2019.

26) Jeffrey Record, “Back to the Weinberger-Powell doctrine?”, *Strategic studies quarterly*, Air University Press, Vol.1, Issue 1, 2007, стр. 79–95.

27) Željko Pantelić, „Kako se kažnjavanjem Irana ponižava Evropa”, *Nedeljnik*, 23. avgust 2018.

28) Венецуела је можда најочигледнији пример сукоба рационалне опрезности Пауелове доктрине и „ратне фракције” оличене у неколицини милитантних званичника, у вечној унутрашњој дијалектици „јастребова” и „голубова” моћног америчког безбедносног апарата.

Објективни однос снага, међутим, извесно би кориговао и ставове либералне администрације.²⁹ Претерана употреба силе, ипак, није знак моћи, већ одсуства моћи, јер значи да пука претња силом више није довољна да се поредак одржи, што је запажање које доводи до можда најзначајнијег закључка у разматрању данашње спољне политике САД. Трампова доктрина није наике само израз његових конзервативних ставова пренетих на међународни план: она је реакција на реалност, резултат реалног одсуства потпуне америчке надмоћи и реалног повећања моћи изазивача. Русија и Кина прилагодиле су се техникама ратовања информационог доба, усвојиле асиметричне стратегије, модернизовале своје војске и научиле лекције о значају „меке моћи”, те је јаз у погледу моћи између њих и САД данас ужи него раније. Објективна процена стања упућује на закључак да је амерички поредак достигао своје максималне границе и да се не може више ширити без угрожавања унутрашње стабилности. Уместо либералног „бизниса промоције демократије”, најреалнија опција коју и један број америчких аутора саветује јесте „укопавање” (“re-entrenchment”) тј. консолидација добијеног која ће значити да Вашингтон треба да се спреми на дуг период „компетитивне коегзистенције са илибералним великим силама.”³⁰ Ове силе неће преузети улогу САД пошто, како Закарија занимљиво примећује, не баштине интелектуалне традиције мисионарства које Америка дугује протестантској етици,³¹ али је њима

Такође, занимљиво је приметити и млаке критике Мадуровог режима код млађих прогресиваца (не и код високопозиционираних демократа) којима је хуманитарни интервенционизам дуго део „кампус-културе”. Неки аналитичари то објашњавају тиме да њих заправо збуњује критиковање левичарског режима који је до недавно хваљен од стране многих левих интелектуалаца на западу (Bret Stephens, “On Venezuela, Where Are Liberals?”, *New York Times*, February 15, 2018, Internet, <https://www.nytimes.com/2018/02/15/opinion/venezuela-maduro-liberals.html>, 13/05/2019).

29) По укључењу Русије у сиријски конфликт 2015. године, 8 од 12 председничких кандидата изјавило је да би подржало увођење „зоне забрањеног лета” изнад Сирије. Будући да би то свакако значило конфликт са Русијом и да су наведени ставови изнети у оквиру политичке кампање у којима је одређени степен претеривања очекиван, може се претпоставити да ти кандидати ипак не би остали доследни свом ставу у случају да су доспели на положај врховног команданта (Thomas Kaplan, Wilson Andrews, “Presidential Candidates on Syrian No-Fly Zone”, *The New York Times*, October 19, 2015, Internet, <https://www.nytimes.com/interactive/2015/10/19/us/elections/presidential-candidates-on-syria-no-fly-zone.html>, 13/05/2019).

30) Jennifer Lind, William C. Wohlforth, “The Future of the Liberal Order is Conservative”, *Foreign Affairs*, нав. дело, стр. 71.

31) Farid Zakarija, *Postamerički svet*, нав. дело, стр. 83.

довољно да америчку политику учине компликованијом до нивоа у којем ће домаћи трибализам испливати на површину.

Поред тога, огроман део јавности просто сматра да постоје пречи проблеми код куће. Плави оковратници средишњих држава, „тиха већина” којима је избор Трампа својеврсна освета елитистичкој либералној Америци која их је игнорисала,³² не разумеју зашто би промоција демократије на Блиском истоку била значајнија од проблема илегалне имиграције, или зашто би САД морале да финансирају одбрану европских савезника, који, ослобођени брига о одбрани остварују велики суфицит у трговини са САД.³³ Кина, чији се удео у глобалном БДП-у од 2006. године увећао са 6% на 15%,³⁴ навела је републиканце, као шампионе слободне трговине, да најављеним царинама од 25% на 200 милијарди долара вредан увоз кинеске робе заузму реалистички курс сасвим супротан сопственим идеолошким вредностима. Као и у случају притисака на фабрику „Форд” да врати део производње из Мексика и царински рат има јасан циљ – дестимулисати америчког купца да купује кинеске производе и пребацити део производње у треће земље, или још боље, у САД.³⁵

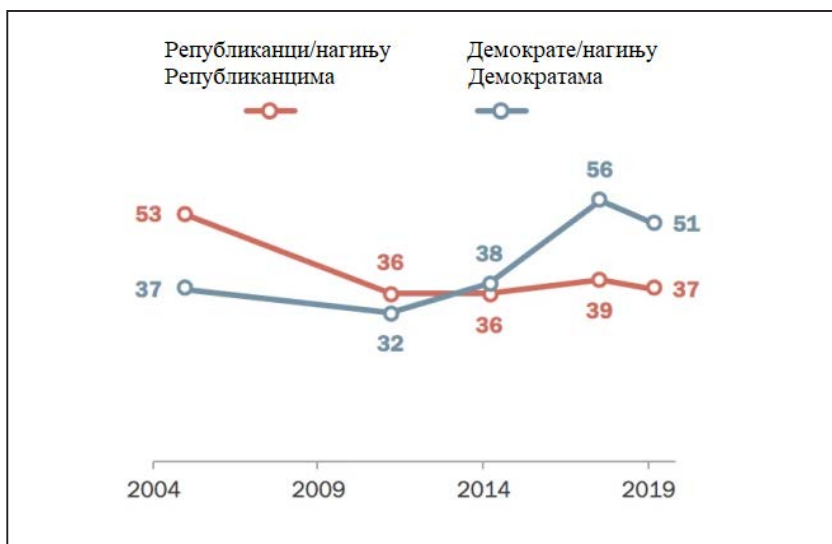
32) Marie Whitaker, “Editorial: Rural America and a Silent Majority powered Trump to a Win”, нав. дело.

33) Истраживања показују да су старији, мање образовани републикански белци најсклонији мишљењу да САД треба да следе национални интерес и када се то коси са интересом европских савезника, за које 47% републиканаца сматра да имају више користи од НАТО савеза него САД (“Large Majorities in Both Parties Say NATO is Good for the US”, *Pew Research Center*, April 2, 2019, Internet, <https://www.people-press.org/2019/04/02/large-majorities-in-both-parties-say-nato-is-good-for-the-u-s/>, 14/05/2019).

34) Robbie Gramer, “Infographic: Here’s how the global GDP is divided up”, *Foreign policy*, нав. дело.

35) Alex Ward, “Why China’s new tariffs could make the trade war even worse”, *Vox*, May 13, 2019, Internet, <https://www.vox.com/2019/5/13/18617818/china-usa-trade-war-trump-tariff>, 13/05/2019.

Графикон 2: % оних који сматрају да је за будућност САД најбоље да буду активне у светским пословима

Извор: "Large Majorities in Both Parties Say NATO is Good for the US", *Pew Research Center*, нав. дело.

Овде не треба заборавити ни гласаче чијим мотивима управља углавном нека врло уско схваћена тема, а каквих је у Трамповом табору много. Гласачи чији је фокус искључиво на социјалним питањима по неким подацима чине око 25% Републиканске партије.³⁶ Било да је реч о евангелистима, католицима, представницима крупног бизниса или оружаном лобију, извесно је да је њихов глас увек више глас „против либерала” него глас „за Трампа”, те да би они заправо подржали било ког републиканског кандидата. Докле год верују да ће председник штитити њихов интерес, „спремни су да игноришу дословно све друго што он говори или ради.”³⁷

36) Henry Olsen, "What liberals (still) get wrong about Trump support", *The Guardian*, July 23, 2018, Internet, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/jul/23/liberals-donald-trump-support>, 12/05/2019.

37) Исто.

4. ЗАКЉУЧАК

Можда највећа либерална замерка прагматизму Трампове ере јесте идеолошка, будући да он на неки начин вређа идеју америчке изузетности. Његов слоган “Make America Great Again” имплицира да Америка у неком тренутку није више велика, док став да је „стављање сопствене земље на прво место нормалан део људске природе” подразумева да су „племе, клан и нација” и даље битне категорије.³⁸ Његов хладни реализам значи да САД заправо нису омнипотентне, односно да су потчињене истим правилима и цикличним кретањима која су одређивала судбину свих ранијих сила. Трампов грех је тај што је на неки начин, дерогирао САД на положај „обичне сирове силе”.

Било како било, унутрашњи конфликт у САД остаје питање које ће захтевати све више пажње у будућности. У овом тренутку, чини се да се он неће ублажавати. С тим у вези, професор Кеслер разматра неколико потенцијалних сценарија.³⁹ Идеја да ће једна група снагом аргумената убедити већину друге групе да промени став, мало је вероватна. Таква је такође и могућност компромиса имајући у виду колико су се ка супротним половима левица и десница удаљиле у последњих 40 година. Сецесија, предмет маште неких екстремних елемената, ипак је неостварива. Ескалација „хладног грађанског рата” у нешто више такође је само хипотетичка претпоставка, мада свакако треба уважити разлику између „немогућег” и „мало вероватног”. То на крају оставља две могућности. Једна је промена политичке теме увођењем спољне опасности која би унутрашње несугласице учинила ирелевантним, док је друга унутрашња реформа у правцу веће федерализације чиме би се ублажио део притиска, док би истовремено и леви пол усвојио неку врсту “America First” приступа. У сваком случају, немогућност игнорисања чињенице да САД више немају неограничену моћ као у време агенде „демократског проширења” несумњиво ће утицати на ограниченији домашај будућих глобалних „великих стратегија”.

38) Michael Anton, “The Trump doctrine”, *Foreign policy*, нав. дело.

39) Charles R. Kesler, “America’s Cold Civil War”, нав. дело, стр. 4.

ЛИТЕРАТУРА

- Симић Драган Р., Живојиновић Драган, „Да ли је опадање неминовно? Неколико аргумената против”, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, вол. 32, год. 28, бр. 2/2011, стр. 169–190.
- Стевановић Јелена, „Шта је Америчка изузетност”, *Политика*, 21.10.2014.
- Michael Anton, “The Trump doctrine”, *Foreign policy*, April 20, 2019, Internet, <https://foreignpolicy.com/2019/04/20/the-trump-doctrine-big-think-america-first-nationalism/>, 13/05/2019.
- Chesterton, G. K., *What I Saw in America*, Anthem press, London, 2009.
- Cohen Eliot A., “America’s Long Goodbye: The Real Crisis of the Trump era”, *Foreign Affairs*, Council on Foreign Relations, Vol. 98, No. 1, 2019, стр. 138–147.
- Gramer Robbie, “Infographic: Here’s how the global GDP is divided up”, *Foreign policy*, February 24, 2017, Internet, <https://foreignpolicy.com/2017/02/24/infographic-heres-how-the-global-gdp-is-divvied-up/>, 12/05/2019.
- Hook Janet, “Bernie Sanders and Joe Biden disagree on a central issue: Is removing Trump enough?”, *Los Angeles Times*, May 03, 2019, Internet, https://www.latimes.com/politics/la-na-pol-joe-biden-bernie-sanders-2020-presidential-democrats-20190503-story.html?fbclid=IwAR3ITEIzaWoUOR-F5r86VZXEVihE-zcxu_hUsiX60fd5u6turmdkYkTkyteU, 08/05/2019.
- Hoover Dennis R., “Sharp edge exceptionalism: an introduction to the summer 2012 issue”, *The Review of Faith & International Affairs*, Routledge, Volume 10, Issue 2, стр. 1-4.
- Iyengar Shanto, Sood Gaurav, and Lelkes Yphtach, “Affect, not ideology: social identity perspective on polarization”, *Public opinion quarterly*, Oxford University Press, Vol. 76, No. 3, стр. 405–431.

- Kaplan Thomas, Andrews Wilson, “Presidential Candidates on Syrian No-Fly Zone”, *The New York Times*, October 19, 2015, Internet, <https://www.nytimes.com/interactive/2015/10/19/us/elections/presidential-candidates-on-syria-no-fly-zone.html>, 13/05/2019.
- Kesler Charles R., “America’s Cold Civil War”, *Imprimis*, Hillsdale college, Vol. 47, No. 10, October 2018.
- “Large Majorities in Both Parties Say NATO is Good for the US”, *Pew Research Center*, April 2, 2019, Internet, <https://www.people-press.org/2019/04/02/large-majorities-in-both-parties-say-nato-is-good-for-the-u-s/>, 14/05/2019.
- Lind Jennifer, C. Wohlforth William, “The Future of the Liberal Order is Conservative”, *Foreign Affairs*, Council on Foreign Relations, Vol. 98, No. 2, 2019, стр. 70–82.
- McCarthy Nial, “The Biggest Military Budgets As a Share of GDP in 2018”, *Forbes*, April 29, 2019, Internet, <https://www.forbes.com/sites/niallmccarthy/2019/04/29/the-biggest-military-budgets-as-a-share-of-gdp-in-2018-infographic/#22fd41e57508>, 14/05/2019.
- Olsen Henry, “What liberals (still) get wrong about Trump support”, *The Guardian*, July 23, 2018, Internet, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/jul/23/liberals-donald-trump-support>, 12/05/2019.
- Pantelić Željko, „Kako se kažnjavanjem Irana ponižava Evropa”, *Nedeljnik*, 23. avgust 2018.
- “Political Polarization in the American Public”, *Pew Research Center*, June 12, 2014, Internet, <https://www.people-press.org/2014/06/12/political-polarization-in-the-american-public/>, 08/05/2019.
- Ramrattan Lall, Szenberg Michael, *American Exceptionalism: Economics, Finance, Political Economy and Economic Laws*, Palgrave Macmillan, 2019.
- Record Jeffrey, “Back to the Weinberger-Powell doctrine?”, *Strategic studies quarterly*, Air University Press, Vol. 1, Issue 1, 2007, стр. 79–95.

Stephens Bret, "On Venezuela, Where Are Liberals?", *New York Times*, February 15, 2018, Internet, <https://www.nytimes.com/2018/02/15/opinion/venezuela-maduro-liberals.html>, 13/05/2019.

Ward Alex, "Why China's new tariffs could make the trade war even worse", *Vox*, May 13, 2019, Internet, <https://www.vox.com/2019/5/13/18617818/china-usa-trade-war-trump-tariff>, 13/05/2019.

Whitaker Marie, "Editorial: Rural America and a Silent Majority powered Trump to a Win", *NBC News*, November 9, 2016, Internet, <https://www.nbcnews.com/storyline/2016-election-day/analysis-rural-america-silent-majority-powered-trump-win-n681221>, 25/04/2019.

Yagoda Ben, "Are We in a Cold Civil War", *The Chronicle of Higher Education*, October 7, 2018, Internet, <https://www.chronicle.com/blogs/linguafranca/2018/10/07/are-we-in-a-cold-civil-war/>, 22/04/2019.

Zakarija Farid, *Postamerički svet*, Helix, Smederevo, 2009.

Neven Cveticanin, Milan Blagojevic

**INTERNAL CONFLICTS AND THE US FOREIGN
POLICY BETWEEN INTERVENTIONISM AND
ISOLATIONISM**

Resume

In this paper, the authors are examining the core reasons behind America's growing problem with internal conflicts and the ways that the increasing partisan divide can affect the national foreign policy. As many academics emphasize, the inter-American ideological divisions, which also largely seem to coincide with party affiliation, are a more menacing matter than what it initially might seem. Over the course of several decades, the severity of America's internal conflict, hidden behind a facade of ideological unity, has grown to the point where contemporary "median voters" of both major parties stand much further apart than 40 years ago, while a measurable affective polarization threatens the national unity. Although sidelined by internal issues such as social security, medical care, taxes, or abortion, foreign policy is also a subject of heated identity debates. Today, we can notice that the voices that advocate America's omnipresent role in international issues are no longer unanimous.

The roots of such a divide can be traced back to the 1970s and the emergence of the "New Left", a heterogeneous patchwork of various leftist theories which eventually became today's liberal America whose followers are mostly (but not exclusively) gathered around the Democratic Party. The scales of the cultural conflict between liberals and conservatives became especially evident during and after the 58th quadrennial presidential election in 2016, as the electoral victory of Donald Trump and his "America First" policy have put this country on a crossroad between two opposed strategic principles. At the same time, both political factions adhere to the same concept of "American exceptionalism", but with significant differences in the interpretation of the idea. Inherently internationalist, American liberals are highly critical of Trump's political nativism and his skepticism about the liberal

global order. However, experts point out that the conservative backlash could have been predicted and that the left has been expectedly punished for its elitist hybris.

More importantly, it is the opinion of many pundits that the change of America's approach to foreign policy doesn't come solely as a result of an ideological change. Instead, it is primarily a reaction to an objective change of circumstances in the international arena that no administration would have influence over. The liberal order led by the USA has reached its limits and can no longer expand without jeopardizing its internal stability. In the light of such a change, "re-entrenchment" and coexistence with illiberal powers seem like logical options – the "trumpian" approach to foreign policy is merely a matter of practicality and America's involvement in future global conflicts is probably going to be less adventurist and more in line with the so-called "Weinberger-Powell" doctrine.

The main remaining question is how could the Americans overcome their conflicting "world views"? This is likely to be one of the most important challenges that the USA will have to face in this century. In regard to this, there are several potential developments, ranging from the unfavorable scenario of conflict escalation to a wide internal reform that would lessen the tension by introducing greater federalism. Either way, the mentioned problem isn't likely to disappear in the near future – by shifting the focus of conservatives to mostly domestic subjects and with the left adopting its own version of "America First", we can expect to see a visible deceleration in America's push for global dominance.

Keywords: The USA, Internal Conflicts, Donald Trump, Isolationism, Interventionism, Political Positions

* Овај рад је примљен 18. јуна 2019. године, а прихваћен на састанку Редакције 12. септембра 2019. године.